

Hemşirelik Öğrencilerinin Hastaların Cinsel Bakımına İlişkin İnanç ve Tutumları Nursing Students' Beliefs and Attitudes Towards Sexual Care of Patients

Reyyan Gürel¹, Lale Taşkın²

Öz

Amaç: Cinsel sağlığın değerlendirilebilmesi ve holistik/bütüncül bir yaklaşımla bakım verilebilmesi için, öğrencilerin hemşirelik sürecini etkileyecek olan inanç ve tutumlarını bilmek ve eğitim programlarını buna göre şekillendirmek oldukça önemlidir. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin hastaların cinsel sağlık bakımına ilişkin tutum ve inançlarını belirlemek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Ankara'da bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümü birinci sınıfta (52 kişi) ve dördüncü sınıfta (54 kişi) öğrenim gören 105 öğrenci ile yapılmıştır. Tanımlayıcı tipteki araştırmanın verileri, anket formu ve cinsel tutum ve inançlar ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama formlarını öğrencilerin kendileri doldürmüşlerdir.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin, cinsel tutum ve inançlar ölçeği puan ortalamaları 32.94±6.86'dır. Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile cinsel tutum ve inançlar ölçeği toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve kız öğrencilerin cinsel inanç ve tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Öğrencilerin cinsel tutum ve inançlar ölçeğine ait maddelerinin puan ortalamaları ise minimum 1.72±1.12 ve maksimum 3.34±1.66 arasında değişim göstermektedir. Ölçek maddelerindeki ifadelerden "Cinsellik hastalarla tartışmak için çok özel bir konu" ifadesi (3.34±1.66) ve "Hastalarım bana cinsellikle ilgili soru sorduklarında, onlara bu konuyu doktorlarıyla konuşmalarını öneririm" ifadesi (3.34±1.66) en yüksek puanı almıştır.

Sonuç: Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, hastaların cinsel bakımına ilişkin inanç ve tutum ölçeğine göre ortalama bir tutuma sahip olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, hemşirelik, inançlar, öğrenci hemşireler, tutum

Abstract

Aim: In order to evaluate sexual health and care with a holistic approach, it is very important to know the beliefs and attitudes that will affect the nursing process and to shape the education programs accordingly. In this study, it was aimed to determine the attitudes and beliefs of nursing students regarding sexual health care of patients.

Material and Methods: This study was carried out with 105 students studying in the 1st grade (52 persons) and 4th grade (54 persons) of the nursing department of a foundation university of Ankara in the 2019-2020 academic year. The data were collected using the questionnaire form and the sexual attitudes and beliefs scale. The students filled in the data collection forms themselves.

Results: The mean score of sexual attitudes and beliefs scale for the students participating in the study is 32.94±6.86. It was determined that there is a significant difference between the gender of the students participating in the study and the sexual attitudes and beliefs scale total score average and it has been determined that female students' sexual beliefs and attitudes are more positive than male students (p<0.05). The mean sexual attitudes and beliefs scale items scores of the students varies between minimum 1.72±1.12 and maximum 3.34±1.66. The statements in the scale items "Sexuality is a very special subject to discuss with patients" (3.34±1.66) and "When my patients ask me about sexuality, I recommend them to talk about this with their doctors" (3.34±1.66) got the highest score.

¹ Öğretim Görevlisi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ankara, Türkiye E-mail: reyyan_guney@hotmail.com

² Profesör Doktor, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ankara, Türkiye

Conclusion: It has been determined that students studying in the nursing department have an average belief and attitude towards providing sexual health care to patients.

Key words: Attitude, beliefs, nursing, pupil nurses, sexuality

GİRİŞ

Her ne kadar cinsellik ve cinsel sağlığa ilişkin kavramlar kişiler arasında farklı algılamalara neden olsa da insanlığın varoluşundan itibaren hep vardır ve önemini korumaktadır¹. Genel sağlık için toplumu en çok ilgilendiren bir kavram olan cinsel sağlık, Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre; “cinsellikle ilişkili olarak fiziksel, duygusal, zihinsel ve sosyal yönden iyilik hali” olarak tanımlanmaktadır².

Günümüzde sağlık sisteminde öne çıkan bir kavram olan holistik/bütüncül yaklaşım, hemşirelik bakım kalitesini artırmak bakımından önemlidir. Cinsel sağlığın da korunması için öncelikle bireylerin/hastaların holistik bir yaklaşımla değerlendirilmesini gerektirir. Cinsel sağlıkta meydana gelen bir bozulma sadece fiziksel sağlığın bozulmasına neden olmamakta aynı zamanda kadın ve erkeğin ruhsal ve sosyal sağlığının da bozulmasına neden olmaktadır³. Bu nedenle cinsel sağlığın başarılı bir şekilde değerlendirilmesi için bireylerden fiziksel, psikolojik ve sosyokültürel bütünlüğü göz önünde bulundurularak veri toplanması gerekmektedir⁴. Hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin de hastaları bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmeleri, bakım vermeleri ve bu bağlamda öğrencilerin cinsel sağlığa yönelik tanıları da bakım süreci içinde ele alması ve gerekli müdahaleleri planlaması beklenir. Bunun yanında bakım sürecinde ele alınması gereken cinsel sağlık bakımını, öğrencilerin cinselliğe yönelik inanç ve tutumları da önemli derecede etkileyebilmektedir.

Demirgöz Bal⁵ yapmış olduğu çalışmada hastaların cinsel sağlık bakımı beklentileri ile hemşirelerin değer yargıları ve uygulamaları arasında belirgin bir boşluk olduğundan bahsetmektedir. Bununla birlikte Verschuren ve arkadaşlarının⁶ yapmış oldukları çalışmada, hastaların mevcut hastalıklarına ek olarak cinsel sağlıklarında meydana gelen sorunlarla ilgili değerlendirmenin yeterince yapılmadığı belirtilmektedir. Cinsel sağlığın yeterince değerlendirilememesinin nedenleri arasında hemşirelerin cinsel sağlığa ilişkin bilgi eksikliği yer almaktadır^{7,8}. Bu sonuçlar hemşirelerin değer yargıları, uygulamaları ve bilgi eksiklikleri nedeni ile hastaların cinsel sağlık sorunlarına yeterince eğilmediklerini göstermesi bakımından anlamlıdır, aynı sonuçların hemşirelik öğrencilerinde de mevcut olabileceği varsayımından hareketle öğrenci hemşireler üzerinde de bu tür araştırmaların yapılması uygun olacaktır.

Cinsel sağlığın intrauterin hayatta başlayıp, ömür boyu devam eden; insanların değer yargılarından, tutumlarından, davranışlarından, sevdikleri ve sevmedikleri şeylerden, fiziksel görünüşlerinden, inanışlarından etkilendiği göz önünde bulundurulduğunda¹, hemşirelerin cinselliğin değerlendirmesi yapılırken bilginin yanı sıra konuya ilişkin pozitif bir tutuma sahip olmaları gerektiği de⁸ göz önünde bulundurulmalıdır.

Gelecekte sağlık ekibi içerisinde yer alacak olan hemşirelik bölümü öğrencilerinin, cinsel sağlığı değerlendirebilmesi ve holistik bir yaklaşımla cinsel sağlık bakımı verebilmesi için, onların hemşirelik sürecini etkileyecek olan inanç ve tutumlarını bilmek ve eğitim programlarını buna göre şekillendirmek oldukça önemli ve gereklidir. Bu nedenle bu çalışma hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastaların cinsel sağlığına ilişkin inanç ve tutumlarının belirlenerek, hemşirelik eğitim programının gözden geçirilmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, bir vakıf üniversitesinde sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin cinsel sağlık ile ilgili inanç ve tutumlarını belirlemek amacıyla 9 Aralık 2019-15 Ocak 2020 tarihlerinde tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Çalışma, cinsel sağlığa ilişkin herhangi bir ders almayan birinci sınıf ve hemşirelik eğitimleri sırasında cinsel sağlıkla ilgili ders almış olan dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Çalışmanın evrenini, Ankara'da bir vakıf üniversitesinin hemşirelik bölümünün birinci sınıfında (52 öğrenci) ve dördüncü sınıfında öğrenim gören (54 öğrenci) ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Evren üzerinden örneklem seçimine gidilmemiş tüm öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya katılım oranı %100'dür.

Araştırma Soruları

Bu çalışmanın araştırma soruları aşağıda yer almaktadır.

1. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastaların cinsel bakımına ilişkin inanç ve tutumları nasıldır?
2. Hemşirelik öğrencilerinin cinsiyeti, cinsel sağlık bakımı hakkında inanç ve tutumlarını etkiliyor mu?
3. Hemşirelik öğrencilerinin son sınıfta olmaları cinsel sağlık bakımı ile ilgili inanç ve tutumlarını etkiliyor mu?

Araştırmadaki Değişkenler

Bağımlı Değişkenler: Hemşirelik bölümü öğrencilerinin hastaların cinsel bakımına ilişkin inanç ve tutumları

Bağımsız Değişkenler: Yaş, cinsiyet, kaçınıcı sınıfta olduğu, ailesinin ekonomik durumu, aile tipi, ebeveynlerinin eğitim durumu, en uzun süre yaşadıkları yer

Veri Toplama Araçları ve Uygulanması

Anket formu

Anket formu, araştırmacılar tarafından literatür incelenerek^{1,3,9-14} oluşturulmuştur. Formun iki bölümü vardır. İlk bölümde; hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaş, cinsiyet, kaçınıcı sınıfta olduğu, ailesinin ekonomik durumu, aile tipi, annesinin ve babasının eğitimi durumu, en uzun süre yaşadıkların yer gibi sosyo demografik özelliklerinin sorgulandığı sekiz adet soru, bölüm ikide ise, hemşirelik bölümü öğrencilerinin cinsel sağlık konularına yönelik bakış açılarını belirlemeye yönelik 13 soru yer almaktadır. Anket toplam olarak 21 sorudan oluşmaktadır.

Cinsel Tutum ve İnanç Ölçeği

Hastaların cinsel bakımına ilişkin tutum ve inanç ölçeği (CTİÖ), Reynolds ve Magnan¹⁵ tarafından 2005 yılında geliştirilmiş olup, Ayhan ve ark.¹⁶ tarafından 2010 yılında Türkçe'ye çevrilerek geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Cronbach's alpha değeri, Ayhan ve ark.¹⁶ çalışmasında 0.73, Gültürk ve ark.¹⁷ çalışmasında 0.75, bu çalışmada ise 0.60 olarak saptanmıştır. Ölçek, 12 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar her madde için 6 (altı) noktalı likert tipi skalada işaretleme yapmaktadır. Ölçeğin her boyutu ayrı olarak değerlendirilmekte ve tek bir puanda birleştirilmemektedir. Ölçeğe cevap verirken oluşabilecek yanlılıktan kaçınmak için 12 maddenin 6'sı (1, 2, 4, 6, 8, 10, 12. maddeler) ters olarak puanlandırılmıştır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 12-72 arasında değişebilmektedir. Hem toplam ölçek puanın, hem madde puanlarının yüksek olması cinsel bakıma ilişkin olumsuz tutum ve inançların arttığını göstermektedir. Ölçekteki ifadeler, ters çevirme işlemi yapıldıktan sonra; Magnan'ın önerisi doğrultusunda; (1), (2) ve (3) puan verilen ifadeler "katılıyorum", (4), (5) ve (6) puan verilen ifadeler "katılmıyorum" şeklinde dikotom veriye dönüştürülmüştür¹⁵.

Verilerin Toplanması ve Süreci

Uygulama öncesinde araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırmaya katılıp katılmama konusundaki kararın tamamen kendilerine ait olduğu, anket formuna isim yazmamaları, bu çalışmadan toplanılacak verilerin sadece araştırma kapsamında kullanılacağı, gizliliğin kesinlikle sağlanacağı belirtilmiş ve açıklama yapıldıktan sonra sözel onamları alınmıştır. Araştırmaya başlamadan önce ikinci sınıfta öğrenim gören 10 öğrenciye anket sorularının ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulama

sonrası anket sorularında gerekli düzenlemeler yapılarak araştırmanın uygulanması yapılmıştır. Çalışmada tüm öğrencilere uygun oldukları, okula geldikleri ve ders aralarında oldukları zaman dilimlerinde veri toplama formları uygulanmış ve anket formunu öğrencilerin kendileri doldurmuşlardır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve İstatistiksel Analiz

Veriler, bilgisayar ortamında IBM SPSS 22.0 versiyon (IBM Corp., Armonk, NY,USA) paket program kullanılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin histogram grafiği, Q-Q Nokta grafik yöntemi, varyasyon katsayısı ve Kolmogorov-Smirnov uygunluk testi kullanılarak normal dağıldığı belirlenmiştir. Veriler normal dağıldığı için parametrik testler kullanılmıştır. Değerlendirmede; ki-kare, frekans, ortalama, standart sapma, minimum-maksimum puan, yüzde dağılımları, t-testi, tek yönlü ANOVA analizleri kullanılmıştır. Anketin iç tutarlılığının test edilmesi amacı ile Cronbach's alfa analizi uygulandı ve $p < 0.05$ değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılacağı kurumdan ve Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulundan (Onay tarihi: 09.12.2019 Sayı: 17162298.600-303) çalışmanın yapılabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılara çalışmanın amacı açıklanıp sözlü onamları alındıktan sonra formlar dağıtılmış ve doldurulmaları istenmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin %51.4'ü 21 yaş ve üzerinde, %82.9'u kız, %50.5'i dördüncü sınıfta öğrenim görmekte, %73.3'ünün ailesinin gelir durumu orta/kötü, %93.3'ü çekirdek aile yapısına sahip ve %70.5'i il merkezinde yaşamaktadır. Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin %33.3'ünün annesinin öğrenim durumu ortaokul iken %54.3'ünün babasının öğrenim durumu lisedir.

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin büyük çoğunluğu (%85,7) herhangi bir kaynaktan cinsel sağlığa ilişkin bilgi almasına rağmen dördüncü sınıf öğrencilerinin %36,2'si lisans eğitimi sırasında cinsel sağlık dersi almıştır. Herhangi bir kaynaktan bilgi alan öğrencilerin yarısından fazlasını (%55.6) dördüncü sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bilgi alan öğrencilerin çoğunluğu (%88.9) bu bilgiyi okuldan aldığını ifade etmiştir. Bilgi alınan konular arasında en fazla (%63.6) cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH) yer almaktadır. Cinsel sağlığa ilişkin bilgi alan öğrencilerin %65.6'sı aldıkları bilginin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bilgi almak istedikleri konular arasında en fazla (%51,4) "kültüre göre cinsellikle ilgili yapılan uygulamalar" yer almaktadır. Öğrencilerin %51,4'ü cinsel

sağlıkla ilgili ilk konuşmayı genellikle kendilerinin başlattıkları ve %39,1'i cinsel sağlık ile ilgili konuları konuşmaktan rahatsızlık duymadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin tanıtıcı özellikleri (n=105)

Özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş		
18-21	51	48.6
21 yaş ve üzeri	54	51.4
Cinsiyet		
Kız	87	82.9
Erkek	18	17.1
Öğrenim gördüğü sınıf		
1.Sınıf	52	49.5
4.Sınıf	53	50.5
Ailenin ekonomik durumu		
Çok iyi/iyi	28	26.7
Orta/kötü	77	73.3
Aile tipi		
Çekirdek	98	93.3
Geniş	7	6.7
Annenin eğitim durumu		
Okur-yazar değil/İlkokul	15	14.3
Ortaokul	35	33.3
Lise	33	31.4
Üniversite	22	21.0
Babanın eğitim durumu		
Okur-yazar değil/İlkokul	5	4.8
Ortaokul	16	15.2
Lise	57	54.3
Üniversite	27	25.7
Yaşanılan yer		
İlçe/köy/kasaba	31	29.5
İl	74	70.5

Çalışmaya dahil edilen öğrencilerin büyük çoğunluğu (%85,7) herhangi bir kaynaktan cinsel sağlığa ilişkin bilgi almasına rağmen dördüncü sınıf öğrencilerinin %36,2'si lisans eğitimi sırasında cinsel sağlık dersi almıştır. Herhangi bir kaynaktan bilgi alan öğrencilerin yarısından fazlasını (%55.6) dördüncü sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bilgi alan öğrencilerin çoğunluğu (%88.9) bu bilgiyi okuldan aldığını ifade etmiştir. Bilgi alınan konular arasında en fazla (%63.6) cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH) yer almaktadır. Cinsel sağlığa ilişkin bilgi alan öğrencilerin %65.6'sı aldıkları bilginin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bilgi almak istedikleri konular arasında en fazla (%51,4) “kültüre göre cinsellikle ilgili yapılan uygulamalar” yer almaktadır. Öğrencilerin %51,4'ü cinsel sağlıkla ilgili ilk konuşmayı genellikle kendilerinin başlattıkları ve %39,1'i cinsel sağlık ile ilgili konuları konuşmaktan rahatsızlık duymadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 2. Hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık bilgileri ile ilgili özelliklerinin dağılımı (n=105)

Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsel Sağlığa İlişkin Bilgi Alma Durumu		
Aldım	90	85.7
Almadım	15	14.3
Cinsel Sağlığa İlişkin Bilgi Alanların Bulunduğu Sınıf^a		
1.Sınıf	40	44.4
4.Sınıf	50	55.6
Cinsel Sağlığa İlişkin Bilgi Alınan Yer^b		
Aile	20	22.2
Okul	80	88.9
Sağlık Kurumu	6	6.7
Cinsel sağlığa ilişkin lisans eğitiminde ders alma durumu		
Alan	38	36.2
Almayan	67	63.8
Dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin cinsel sağlık dersi alma durumları^a		
Alan	38	71.7
Almayan	15	28.3
Cinsel Sağlığa ilişkin bilgi alınan konular^c		
Cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH)	42	63.6
Gebeliği önleyici yöntemler	11	16.7
Üreme Sağlığına ilişkin konular	13	19.7
Alınan Bilginin yeterli olma durumu^a		
Yeterli	59	65.6
Yeterli Değil	31	34.4
Öğrencilerin bilgi almak istedikleri konular^b		
CYBH	30	28.6
Gebeliği önleyici yöntemler	24	22.9
Ergenlikte vücuttaki değişiklikler	21	20.0
Evlilik öncesi cinsel ilişki	43	41.0
Cinsel sağlığa ilişkin aile tutumları	44	41.9
Cinsel sağlığa ilişkin yapılan kültürel uygulamalar	54	51.4
Kız erkek ilişkileri	39	37.1
Gebeliğin oluşumu	24	22.9

^aBilgi alanlar dahil edilmiştir ^bBirden fazla seçenek işaretlenmiştir, ^cCevap verenler dahil edilmiştir

Çalışmaya katılan öğrencilerin CTİÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması 32.94 ± 6.86 'dır. CTİÖ maddelerinin puan ortalamaları ise minimum 1.72 ± 1.12 ve maksimum 3.34 ± 1.66 arasında değişim göstermektedir. Ölçek maddelerindeki en yüksek puanı alan iki ifadeden biri "Cinsellik hastalarla tartışmak için çok özel bir konu" (3.34 ± 1.66) ve diğeri ise "Hastalarım bana cinsellikle ilgili soru sorduklarında, onlara bu konuyu doktorlarıyla konuşmalarını öneririm" (3.30 ± 1.42) ifadesidir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaşı, öğrenim durumu, ailenin ekonomik durumu, aile tipi, annenin ve babanın eğitim durumu, en uzun süre yaşanan yer ile CTİÖ toplam puan ortalaması arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0.05$). Çalışmaya katılan öğrencilerin sadece cinsiyetleri ile CTİÖ toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Erkek öğrencilerin cinsel bakıma ilişkin tutum ve inançların

(35.50±4.55), kız öğrencilerin tutum ve inançlarına (32.41±7.15) göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur.

Tablo 3. Hemşirelik öğrencilerinin ebeveynleri ile ilgili cinselliği konuşmayla ilgili özellikleri (n=105)

Özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsellik konusunda konuşmayı ilk başlatan kişi		
Kendim	54	51.4
Anne	23	21.9
Baba	2	1.9
Kardeş	3	2.9
Arkadaş	39	37.1
Cinsel sağlığa ilişkin konularda konuşurken hissedilen duygu		
Konuşmaya nasıl başlayacağını bilmiyorum	32	30.5
Konuşmaktan çekiniyorum	18	17.1
Çevremdeki kişiler konuşmak istemiyor	10	9.5
Konuşmanın erken olduğunu düşünüyorum	4	3.8
Konuşmaktan rahatsızlık duymuyorum	41	39.1

Tablo 4. Hemşirelik öğrencilerinin hastaların cinsel bakımına ilişkin tutum ve inançları

Maddeler	Ortalama Standart Sapma	±	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)
1. Cinselliğin tartışılması hastanın sağlığı açısından gereklidir.	1.72±1.12		90.5	9.5
2. Hastalarımın hastalıklarının ve tedavilerinin cinselliklerini nasıl etkileyebileceğini anlarım.	2.35±1.51		85.6	14.4
3. Cinsellikle ilgili konularda konuşmaktan rahatsızlık duyuyorum.	2.56±1.43		75.3	24.7
4. Hastalarımın cinsel konular hakkında konuşurken birlikte çalıştığım hemşirelerin çoğundan daha rahatım.	3.09±1.32		62.8	37.2
5. Hastanede yatan hastaların çoğunun cinsellikle ilgilenmek için çok hasta olduklarını düşünüyorum.	2.63±1.32		75.2	24.8
6. Hastalarımın, onların cinsel sorunlarını tartışmak için zaman yaratırım.	3.10±1.34		62.8	37.2
7. Hastalarım bana cinsellikle ilgili soru sorduklarında, onlara bu konuyu doktorlarıyla konuşmalarını öneririm.	3.30±1.42		55.3	44.7
8. Hastanın cinsel sorunlarını tanılama yeteneğime güveniyorum.	3.10±1.27		68.6	31.4
9. Cinsellik hastalarla tartışmak için çok özel bir konu.	3.34±1.66		50.5	49.5
10. Hastaya cinsel sorunları hakkında konuşması için izin vermek bir hemşirelik sorumluluğudur.	2.19±1.38		83.8	16.2
11. Cinsellik sadece hasta tarafından başlatılırsa tartışılmalıdır.	2.40±1.40		81	19
12. Hastalar cinsel sorunları hakkında hemşirelerin soru sormalarını beklerler.	3.16±1.32		61.9	38.1
Toplam Cinsel Tutum ve İnanç Ölçeği Puanı	32.94±6.86 (Min:17 ve Mak:52)			

Tablo 5. Hemşirelik öğrencilerinin CİTÖ'nün sosyodemografik ve cinsel sağlığa ilişkin özelliklerine göre puan ortalaması dağılımı (n=105)

Sosyodemografik özellikler	Sayı	CİTÖ
Yaş		
18-21	51	35.64±6.95
21 yaş ve üzeri	54	30.38±5.76
p		0.320
Cinsiyet		
Kız	87	32.41±7.15
Erkek	18	35.50±4.55
p		0.039
Öğrenim Gördüğü Sınıf		
1.Sınıf	52	35.58±6.93
4.Sınıf	53	30.36±5.77
p		0.312
Lisans Eğitiminde Cinsel Sağlığa İlişkin Ders Alma Durumu		
Alan	38	30.08±5.74
Almayan	67	34.57±6.95
p		0.183
Ailenin ekonomik durumu		
Çok iyi/iyi	28	32.89±7.51
Orta/kötü	77	32.96±6.66
p		0.459
Aile tipi		
Çekirdek aile	98	33.07±6.95
Geniş aile	7	31.14±5.58
p		0.563
Annenin eğitim durumu		
Okur-yazar değil/İlkokul	15	32.66±7.76
Ortaokul	35	33.43±7.90
Lise	33	32.94±4.68
Üniversite	22	32.36±6.86
p		0.951
Babannin eğitim durumu		
Okur-yazar değil/İlkokul	5	36.20±3.90
Ortaokul	16	33.43±6.35
Lise	57	32.77±7.12
Üniversite	27	32.41±7.15
p		0.613
En uzun süre yaşanılan yer		
İlçe/köy/kasaba	31	34.09±7.67
İl	74	32.45±6.49
p		0.698

TARTIŞMA

Cinsellik genel sağlığın önemli bir parçasıdır ve hemşireler bakım verecekleri hastaların cinsel sağlığını mutlaka ele alarak bakımlarını planlamalıdır. Hemşirelik öğrencileri hastalara verecekleri bakımı planlarken, cinsel sağlığı da bakıma dahil etmede kendi inanç ve tutumlarından etkilenmektedirler.

Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin CİTÖ'den aldıkları ortalama toplam puan 32.94±6.86 olarak bulunmuştur. Bu sonuç hemşirelik öğrencilerin CİTÖ'ye ilişkin olumsuz bir tutuma sahip olmadıklarını göstermektedir. Hemşirelik öğrencileri ile yapılmış çalışmalar

sınırlıdır fakat aynı ölçek kullanılarak hemşireler ile yapılmış olan birçok çalışma vardır. Bu çalışmalar arasında hemşirelerin olumsuz tutuma sahip olduğu^{5,17-22} gibi olumlu tutuma sahip olduğu çalışmalar da^{16,23} bulunmaktadır. Çalışmamız, literatürde yer alan olumlu tutuma sahip çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Çalışmamızda lisans eğitiminde “Cinsel Sağlık” dersini alan öğrencilerin CTİÖ puanlarının (30.08±5.74) almayan öğrencilere (34.57±6.95) göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Cinsel sağlık dersini alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre, hastaların cinsel bakımına ilişkin inanç ve tutumları daha olumludur ve bu sonuç cinsel sağlık dersinin amaçlarından olan, öğrencilerin cinsel sağlık bakımına ilişkin farkındalıklarının arttığını göstermesi bakımından önemlidir.

Hemşirelik öğrencilerinin bireyin cinsel sorununu değerlendirme ve buna yönelik danışmanlık vermesinde, cinsel bakıma yönelik inanç ve tutumların büyük önem taşımaktadır. Çalışmamızda ölçek maddelerindeki ifadelerden “Cinsellik hastalarla tartışmak için çok özel bir konu” ifadesi (3.34±1.66) ve “Hastalarım bana cinsellikle ilgili soru sorduklarında, onlara bu konuyu doktorlarıyla konuşmalarını öneririm” ifadesi (3.30±1.42) öğrencilerin en olumsuz görüşe sahip oldukları iki ifadedir. Bu iki ifadenin öğrencilerin, bireyin cinsel sağlığını değerlendirmede en önemli engel olarak karşısına çıktığı düşünülmektedir. Ying-Chun Zeng ve ark.¹⁹ yapmış oldukları çalışmada “Cinselliğin tartışılması hastanın sağlığı açısından gereklidir” ifadesi, Magnan ve Reynolds²²’un çalışmasında “Hastalar cinsel sorunları hakkında hemşirelerin soru sormalarını beklerler” ifadesi, Arıkan ve ark.²¹’nin çalışmasında ise “Hastalarım, onların cinsel sorunlarını tartışmak için zaman yaratırım” ifadesinin en yüksek puanı aldığı belirlenmiştir.

Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin cinsiyetleri ile CTİÖ toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Kız öğrencilerin cinsel sağlığa ilişkin inanç ve tutumlarının (32.41±7.15) erkek öğrencilerin cinsel sağlığa ilişkin inanç ve tutumlarına (35.50±4.55) göre daha olumlu olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan bazı çalışmalarda^{17,19,20,22,23} cinsiyet ile cinsel sağlığa ilişkin inanç ve tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, Arıkan ve ark.²¹’nin yapmış olduğu çalışmada kadınların cinsel sağlığa ilişkin inanç ve tutumlarının (41.63±7.82), erkeklerin cinsel sağlığa ilişkin inanç ve tutumlarına (40.63±3.82) göre daha olumsuz olduğu bulunmuştur. Yapılan bir başka çalışmada²⁵ ise erkek hemşirelerin hastalarla cinsel sağlığa ilişkin değerlendirme yaparlarken, kadın hemşirelere göre daha avantajlı oldukları, çünkü cinsel sağlık ile ilgili konuları konuşmakta kadın hemşirelerin erkek hemşirelere göre daha çekingen davrandıkları belirtilmiştir. Bu çalışmaların aksine yapmış olduğumuz çalışmada kız öğrencilerin hastaların

cinsel bakımına yönelik inanç ve tutumlarının daha olumlu olması araştırmamızdaki kız öğrenci popülasyonunun daha fazla olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamız sonucunda hemşirelik öğrencilerinin, CTİÖ puan ortalamalarının (32.94 ± 6.86) olumsuz olmadığı belirlenmiştir. Bunun yanında erkek öğrencilerin cinsel sağlık bakımına yönelik inanç ve tutumlarının kız öğrencilere göre daha olumsuz olduğu belirlenmiştir. Ayrıca cinsel sağlık dersini alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre, cinsel sağlık bakımına ilişkin inanç ve tutumları daha olumludur. Ancak öğrenciler bazı konularda verilen bilgilerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık bakımına ilişkin tutumlarını daha olumlu hale getirmek amacıyla;

-Derslerin teorik içeriklerinde ve uygulamalarında cinsel sağlık bakımına daha fazla yer ve önem verilmesi,

-Cinsel sağlık dersinde öğrencilerin ihtiyaç duydukları konuların eklenmesi önerilir.

Kaynaklar

1. Bozdemir N, Özcan S. Cinselliğe ve cinsel sağlığa genel bakış. TJFMPC. 2011;5(4):37-46.
2. World Health Organization [Internet]. [Genava]: Defining sexual health: Report of a technical consultation on sexual health 28–31 January 2002, Geneva [Erişim Tarihi: 2020.01.10]. Erişim adresi: https://www.who.int/reproductivehealth/publications/sexual_health/defining_sexual_health.pdf?ua=1
3. İncesu C, Cinsel Yaşam ve Sorunları. Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Bilgilendirme Dosyası [Internet]. 2007 [Erişim Tarihi: 15 Ocak 2020]. Erişim adresi: <http://www.cetad.org.tr/CetadData/Books/21/pdf-dosyasini-indirmek-icin-tiklayiniz.pdf>
4. Tuğut N, Gölbası Z. Sexuality assessment knowledge, attitude, and skill of nursing students: an experimental study with control group. Int J Nurs Knowl. 2017;28(3):123-130. doi: 10.1111/2047-3095.12127.
5. Demircöz Bal M. Hemşirelerin cinsel bakıma ilişkin tutum ve inançları. HEAD. 2014;11(3):38-42.
6. Verschuren JEA, Enzlin P, Dijkstra PU, Geertzen JH, Dekke R. Chronic disease and sexuality: A generic conceptual framework. J. Sex Res. 2010;47(2):153-170. doi: 10.1080/00224491003658227.
7. Algier L, Kav S. Nurses' approach to sexuality-related issues in patients receiving cancer treatments. TJC. 2008;38(3):135-142.
8. Gölbası Z, Tuğut N. Cinselliğin değerlendirilmesi: hemşireler için öneriler ve klinik stratejiler. HEAD. 2014;11(2):59-64.
9. UNESCO, [Fransa] Yeni kanıtlar, dersler ve uygulama yapılandırılmış cinsel sağlık eğitimi küresel inceleme [Internet]. 2015 [Erişim Tarihi: 22.11.2019]. Erişim adresi: http://sagliktagenc.org/zile/uploads/2018/01/UNESCO-CSE_Report_2015_Turkce.pdf
10. Kuczynski HJ. Nursing and medical students' sexual attitudes and knowledge curricular implications. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs. 2006;9:339-42.
11. Civil B, Yıldız H. Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. DEUHFED. 2010;3(2), 58-4.

12. Douglas JM, Fenton KA. Understanding sexual health and its role in more effective prevention programs. *PHR*. 2013;128(1),1-4. doi: 10.1177/00333549131282S101
13. Zeren F, Gürsoy E. Neden cinsel sağlık eğitimi? *DÜ Sağlık Bil Enst Derg*. 2018;8(1):29-33.
14. World Health Organization, [Genava]: Defining sexual health Report of a technical consultation on sexual health 28–31 January [Internet]. 2002 [Erişim Tarihi: 2019.11.26]. Erişim adresi: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/70501/WHO_RHR_HRP_10.22_eng.pdf?sequence=1
15. Reynolds KE, Magnan MA. Nursing attitudes and beliefs toward human sexuality, collaborative research promoting evidence-based practice. *Clin Nurse Spec*. 2005;19(5):255-259. doi: 10.1097/00002800-200509000-00009
16. Ayhan H, İyigün E, Taştan S, Coşkun H. Turkish version of the reliability and validity study of the sexual attitudes and belief survey. *Sex Disabil*. 2010;28(4):287-96.
17. Gültürk E, Akpınar A, Şen ŞR, Balbı H. Cinselliğin değerlendirilmesi: hemşirelerin cinsellikle ilgili tutum ve inançları. *FNG & Demiroğlu Bilim Tıp Dergisi*. 2018;4(1):63-70.
18. Aker MN, Uslu E, Tunç Tuna P, Molu B. Hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık bakımı vermeye ilişkin tutum ve inançları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;7(1):41-9.
19. Ying-Chun Zeng, Qiuping Li, Nina Wang, Shirley SY Ching, Alice Yuen Loke. Chinese nurses' attitudes and beliefs toward sexuality care in cancer patients. *Cancer Nurs*. 2011;34(2):14-20. doi: 10.1097/NCC.0b013e3181f04b02
20. Demirgoz Bal M, Canbulat Sahiner N. Turkish nursing students' attitudes and beliefs regarding sexual health. *Sex Disabil*. 2015;33(2):223-31.
21. Arikan F, Meydanlioglu A, Özcan K, Canlı Özer Z. Attitudes and beliefs of nurses regarding discussion of sexual concerns of patients during hospitalization. *Sex Disabil*. 2015;33(3):327-37.
22. Magnan MA, Reynolds K. Barriers to Addressing Patient Sexuality Concerns Across Five Areas of Specialization. *Clin Nurse Spec*. 2006;20(6):285-292. doi: 10.1097/00002800-200611000-00009
23. Silva Dias HM, Santana Fialho Sim-Sim MM. Validation of the sexuality attitudes and beliefs survey (sabs) for the portuguese population. *Acta Paul Enferm*. 2014;28(3):196-201.
24. Russell EB. Sexual health attitudes, knowledge, and clinical behaviors: implications for counseling. *TFJ*. 2012;20(1):94-101.
25. Lewis S. Nurses' knowledge of and attitudes towards sexuality and the relationship of these with nursing practice. *JAN*. 1994;20:251-59.